

**POHLED ZA ZDI ANEB PŘÍBĚH JEDNÉ PEVNOSTI
VIKTOŘÍK, MICHAEL: *HINTER DEN WÄLLEN
DER FESTUNGSSTADT. EIN BEITRAG ZU
ALLTAGSLEBEN, ORGANISATION UND EINRICHTUNG
DER FESTUNGSSTADT IM 19. JAHRHUNDERT
(AM BEISPIEL DER FESTUNG OLMÜTZ)*.
VEDUTA, ČESKÉ BUDĚJOVICE 2018, 192 S.
ISBN 978-80-88030-28-7**

Barbora Ryčovská

K problematice pevnostních měst bylo napsáno již mnoho různých studií a knih, ať už se týkaly pevností obecně, nebo se věnovaly konkrétnímu městu. Jednotliví autoři se ale většinou zabývali především technickými záležitostmi, s daným pevnostním městem spojenými válkami a událostmi nebo využitím a renovováním zachovaných objektů. Podobnými tématy se zabýval ve svých předchozích publikacích také Michael Viktořík, který je autorem zde recenzované knihy.

Jak uvádí autor hned v jejím úvodu, na trhu víceméně chybí publikace, která by se více zabývala běžným životem obyčejných lidí v pevnosti. To dalo vzniknout knize *Hinter den Wällen der Festungsstadt*, která (jak už název, který v překladu zní *Za zdmi pevnostního města* [překlad autorky recenze], napovídá) si klade za cíl představit pevnostní město z jiného úhlu pohledu, a to na konkrétním příkladu města Olomouce v 19. století.

Kniha je rozdělena do osmi tematických kapitol. Autor začíná poukázáním na nejdůležitější milníky v historii pevnostního města Olomouce a jeho významem v obraně celé habsburské monarchie. Krátce také popisuje vzhled samotné pevnosti. V následujících kapitolách se věnuje obraně pevnosti, jejímu stavebnímu vývoji a dění v pevnostním městě v době války. Poslední kapitoly se týkají posádky pevnostního města, problémů, se kterými se muselo civilní obyvatelstvo vypořádávat, ale i různých slavnostních událostí, při kterých se vojáci a místní občané setkávali.

Autor sám poukazuje na výše zmíněné tematické členění publikace hned v úvodu, což čtenáři značně usnadňuje orientaci v knize. Tu je možné číst nejen uceleně od začátku do konce (což rozhodně doporučuji, protože v ní

člověk stále objevuje nové poznatky a zajímavosti), ale čtenář se může zaměřit i na jednotlivé kapitoly, které tvoří napůl uzavřené celky.

Jednou z velkých předností knihy je dle mého názoru propojení faktů, statistik a odborných informací se zajímavostmi z každodenního života města a osobními příběhy o lidech, kteří v něm žili. Tato skutečnost dělá publikaci přitažlivou nejen pro odborníky v dané oblasti, ale také pro širší čtenářskou veřejnost. Výborným příkladem spojení spíše odborných informací se životem jednoho významného muže je třetí kapitola, která nese název *Emanuel Zitta – vývoj pevnosti na pozadí životního příběhu a kariéry jednoho z jejích fortifikačních ředitelů* (*Emanuel Zitta – die Entwicklung der Festung vor dem Hintergrund des Lebensschicksals und der Karriere eines ihrer Fortifikationsdirektoren* [překlad autorky recenze]). Viktořík v této kapitole popisuje nejenom modernizování pevnostního města Olomouce, které se odehrávalo právě pod taktovkou Zitty, ale zabývá se mimo jiné také důstojníkovým mládím, rodinou a jeho působením mimo Olomouc.

Jak už bylo zmíněno, publikace není založena jen na holých faktech, ale čtenář v ní najde i mnoho zajímavostí a detailů. Člověka žijícího v Olomouci jistě zaujme krátký popis jednotlivých bran, které ve městě v 19. století stály (s. 34). Neméně poutavé jsou citáty, ať už z dobových listin nebo novin, které se tu a tam v knize vyskytují. Tak jsou například v sedmé kapitole, která se zabývá především hygienickými a zdravotními poměry v pevnosti, citovány noviny *Die Neue Zeit* z března 1889, ve kterých mimo jiné stojí, že před pár dny zemřela jedna paní, která se dožila devadesáti šesti let, a na Nové ulici žije jiná, které je už dokonce sto dva let (s. 127).

Zároveň však celou publikaci provází poučné statistiky, které jí dodávají odbornější charakter, a čtenář si díky nim může udělat obrázek třeba o počtu vojáků v posádce (s. 104). Na dvou místech, a sice na stranách 33 a 35, by však odstavce zabývající se vyjmenováváním jednotlivých mužů zastávajících v Olomouci různé funkce, resp. výčtem všech hlídek v pevnosti, mohly být pro širší veřejnost nicneříkající a hodily by se lépe do poznámky.

Ti čtenáři, kteří s problematikou pevností nejsou zas až tolik seznámeni, ale naopak určitě ocení skutečnost, že je většina odborných pojmů do- vysvětlena, stejně jako jsou blíže popsány některé události, které nemusí být každému známy. Jako příklad může být uveden kongres v Laibachu, který je zmíněn ve spojitosti s Zittou, a který autor krátce popisuje v poznámce (s. 49). U některých pojmů a událostí (např. u Kościuszského povstání uvedeného na straně 48) vysvětlení chybí, což je však vzhledem k omezenému prostoru pochopitelné.

Na více místech doplňuje autor nejrůznější historické souvislosti, které čtenáři pomáhají zorientovat se v dané době a politické situaci v Evropě. Například k roku 1848 je v knize uvedeno, „[...] že císařský dvůr v důsledku revolučních nepokojů ve Vídni opustil rezidenční město a přesunul se do olomoucké pevnosti.“ („[...] dass der Kaiserhof in Folge von revolutionären Unruhen in Wien die Residenzstadt verließ und in die Olmützer Festung umsiedelte.“ [překlad autorky recenze]; s. 63). Čtenáři to pomůže uvědomit si, z jakého důvodu se v tomto roce celý dvůr přesunul do Olomouce.

I když se publikace zaměřuje především na Olomouc, uvádí autor na několika místech pro srovnání také jiná evropská pevnostní města, jako například Krakov nebo Prešov. Především je však poukazováno na podobnosti a rozdíly Olomouce s pevnostmi Terezín a Josefov, což čtenáři ukazuje, v čem bylo olomoucké pevnostní město jedinečné.

Velký přínos má především pro čtenáře z okolí Olomouce příloha s názvem „*Druhý život olomoucké pevnosti*“ („*Das zweite Leben der Olmützer Festung*“ [překlad autorky recenze]). Viktořík v ní poukazuje na skutečnost, že ne všechno, co se olomouckého pevnostního města týče, patří minulosti. Podobně zmiňuje už na s. 136, že některé budovy, které kdysi bývaly pevnou součástí běžného dne ve městě, existují dodnes. Možná je jen trochu škoda, že zde není uvedený jejich výčet.

Jednou z největších předností knihy je její obrazový materiál. Fotografie, kresby, nákresy i plány nejrůznějších budov pomáhají čtenáři lépe si představit danou situaci a dobu. Jediným negativem je fakt, že obrázky jsou vždy řazeny do bloků za jednotlivými kapitolami nebo jejich částmi, což čtenáři poněkud ztěžuje orientaci. Pro usnadnění by se tak hodily odkazy na jednotlivé nákresy, fotografie a plány, které by se nacházely přímo v textu.

Druhým a posledním drobným nedostatkem publikace jsou dle mého názoru poněkud nepřehledné poznámky pod čarou. Na první pohled není často jasně rozlišitelné, co je název citovaného díla a co vysvětlení některého pojmu v textu. Přehlednější by tedy bylo, kdyby názvy citovaných knih byly napsány kurzivou.

Publikace je napsána v němčině a po jazykové stránce je text dobrý. Použitý jazyk není příliš náročný a kniha je celkově velmi čtivá. Na pár místech se sice objevují drobné stylistické nesrovnalosti, jako je třeba opakování stejných slov, ale rozhodně se nejedná o příliš rušivý prvek.

Jak už bylo víckrát řečeno, recenzovaná publikace je velmi poutavá, záživná a čtivá. Každý čtenář si v ní přijde na své, ať už je to někdo, kdo se chce s danou problematikou teprve seznámit, nebo odborník na pevnostní města. Propojením faktů a zajímavostí kniha rozhodně nemůže nikoho nudit, spíše

právě naopak. Díky nepřebornému množství nových informací a zajímavých detailů je třeba se k ní stále znovu a znovu vracet.

Bc. Barbora Ryčovská
U hřiště 26
779 00 Olomouc-Holice
Česká republika
e-mail: barb.rycovska@seznam.cz